

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

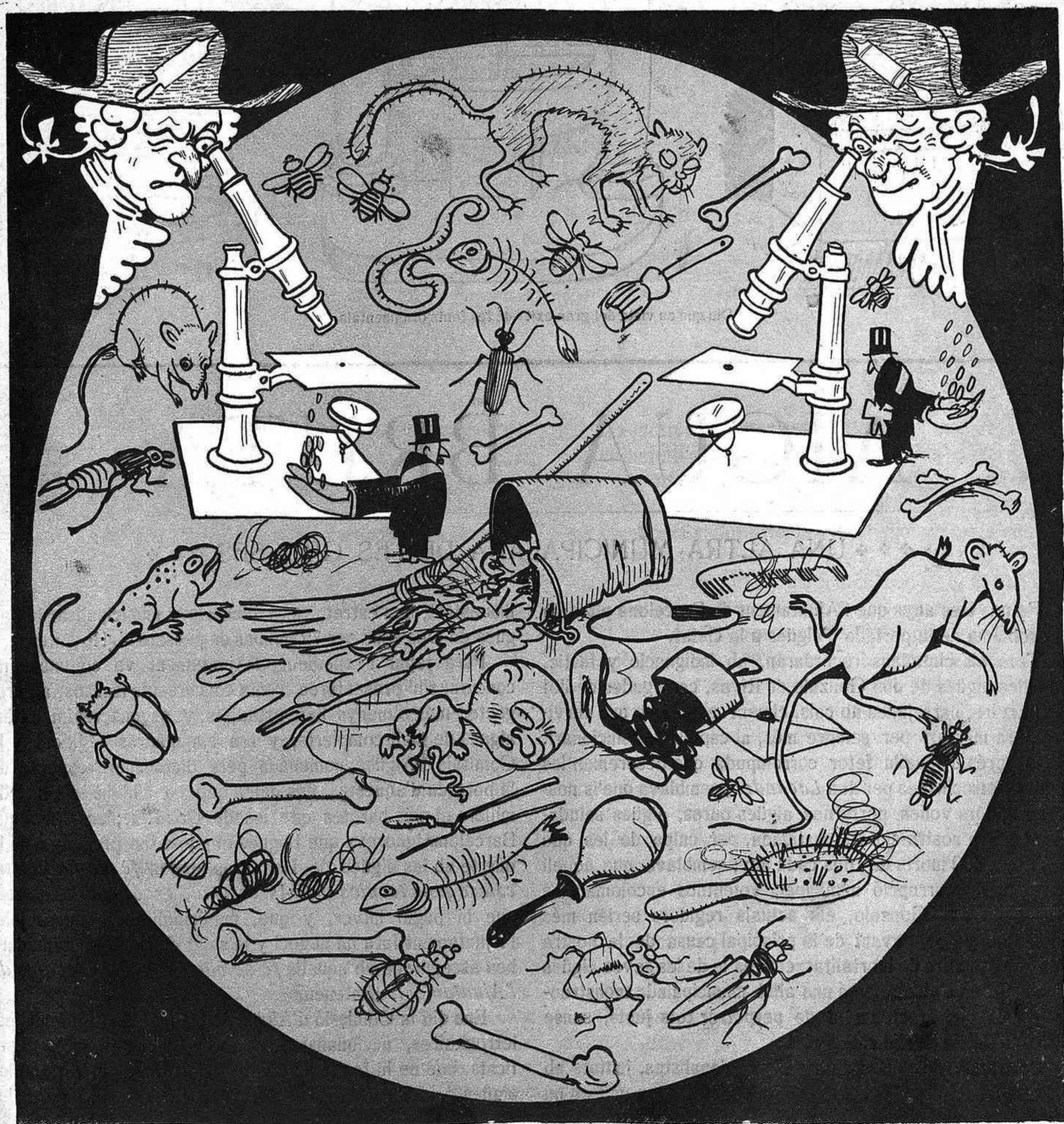
BARCELONA 17 DE JANER DE 1913

NÚM. 1777 ————— ANY XXXV

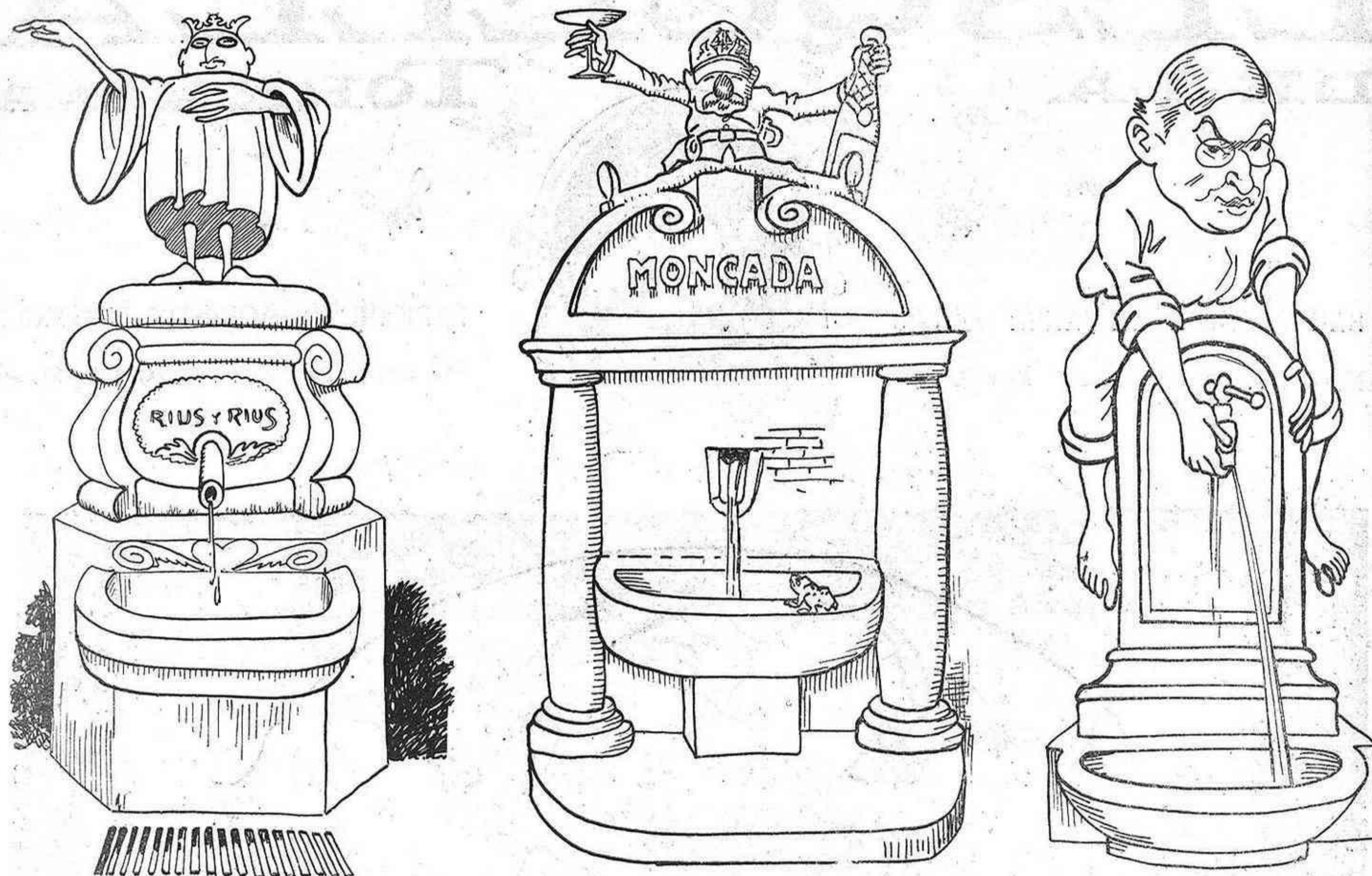
PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

10 centims ————— Atrassats: 20

LA GOTA D'AIGUA

Una gota d'aigua de Dos Rius vista ab el microscopi, segons el Colegi de Metges de Barcelona.

Diu que en vista del gran exit—de les fonts ornamentals,

AIGUA BRUTA

❖ ❖ ❖ UNA ALTRA MUNICIPALADA DE LES GROSSES ❖ ❖ ❖

Fa uns tres anys que l'Ajuntament de Barcelona plantejà el problema de la portada d'aigües a la ciutat.

Tots els ciutadans recordaran, ab indignació y fastic, aquelles aigües de don Gonzalo de Rivas, carregades de llot lerrouxaire, barrejades ab cals, ciment y guix, y que serviren pera marcar, per sempre més, al capdill revolucionari.

Després d'aquella fetor corrompuda que desprenien les aigües patrocinades per don *Lacandro*, semblava que'ls nostres regidors volien portarnos aigües pures, aigües saludables pera la nostra ciutat, castigada, per culpa de les que bevem, a 400 morts de tifus cada any; semblava que aquell exemple de corrupció municipal, volentnos encolomar les aigües de don Gonzalo, els actuals regidors serien més aprensius, y que, davant de la principal causa de la nostra vergonyosa xifra de mortalitat, com es la de les seves aigües d'aliment, no s'atrevirien a una altra municipalada monstruosa com la que tracten avui de perpetrar tots junts, sense distinció de classes ni categories.

Barcelona, dolça Barcelona: els regionalistes, juntats ab els nacionalistes y republicans de tota mena, s'han unit en un

llas estret, ben estret, pera comprar y municipalisar les aigües de Dos Rius per 72 milions de pessetes. ¿Ho entens?

Pera tapar l'expedient, l'Ajuntament va convocar un concurs; s'hi presentaren trenta concursants mansos, ab projectes més o menys ben estudiats, y, segons tenim entès, alguns de molt complerts; y ara els nostres regidors y la Comissió d'Aigües nomenada pera dictaminar respecte de la portada d'aquestes, ens diuen que no n'hi hà d'altres de millors ni més barates que les de Dos Rius; ens diuen que Barcelona ignorava que tingués una joia tan preuada com la que té ab les aigües de Dos Rius, quina *fè de baptisme, extesa pels tecnicos de l'Assessoria*, es de les més netes que hi pugui haver, y que, municipalisant aquesta joia, l'Ajuntament farà un negoci y la salut de Barcelona quedarà ben assegurada ab aquella *fè de baptisme dels tecnicos de l'Ajuntament*. ¿Enteneu?

Ens diu la Comissió d'Aigües, composta de regionalistes, lerrouxaires, nacionalistes y altres elements molt significats, que no hi fa res que altres tecnicos hagin dit que les aigües del Llobregat, que són les que compendran la major

ara se'n projecten d'altres—ab temes municipals.

part del caudal que tracta d'adquirir l'Ajuntament, siguin im-
potables y perjudicials a la salut; que no hi fa res que no
s'ajustin a la legislació sanitaria espanyola ni que traspassin
els limits de potabilitat establerts en totes les nacions; tot
això són, pera la Comissió, raons de curander. La Comissió
d'Aigües, composta d'aimants de Barcelona, no admet altres
tecnic que aquells que són empleats de l'Ajuntament. Si
aquets diuen que són bones les aigües, no hi fa res que mor-
rin 400 ciutadans de tifus y altres tants de feridura, de pe-
dres al fetge o al ronyó; no hi fa res que un personatge de
la Comissió d'Aigües declari públicament que són sospitoses
les aigües que aquesta mateixa Comissió proposa adquirir;
ells, aimants de la ciutat; ells, regionalistes, units ab nacio-
nalistes y reformistes y ab els tecnicos de l'Ajuntament, les
declaren bones y *muy puras*, y els ciutadans de Barcelona
se les hauran de beure, per tèrboles que siguin.

La compra d'aquestes aigües, al nostre entendre, com-
promet, per sempre més, la salut de Barcelona y significa
una sortida de la caixa comunal de setantadós milions de
pessetes. ¿Enteneu?

No volem entrar en les fondes y trascendentals divergen-
cies tècniques d'opinió que's manifesten respecte de la pota-
bilitat d'aquestes aigües que volen comprar els aimants de
Barcelona. Tota la nostra vida sentim a dir la diferencia
que troben els veïns de Barcelona entre la qualitat de les
aigües de Moncada y les de Dos Rius; la repugnancia que
tothom experimenta en beure d'aquestes últimes. Però da-

vant d'aquestes divergencies tècniques y vulgars, l'Ajunta-
ment cometerà una monstruositat si, d'una manera solem-
nial y que no pugui donar lloc a dubtes, no posa en clar
aquet nebulós assumpte de les aigües, que pot condemnar a
Barcelona, a la ciutat aimada dels regionalistes, a que sigui,
per sempre més, la ciutat del tifus.

Després dels dubtes y no dubtes que té el negoci de les
aigües, baix el punt de vista financier, relacionat ab la crea-
ció del banc d'en Lerroux, ont hi figura un personatge de la
«Lliga Regionalista», y de totes les coses y cosasses que
públicament se diuen d'aquesta *compra-venda* de Dos Rius,
Barcelona ha de fer entendre an aquets regidors que no vol
que ressuciti don Gonzalo de Rivas a costa de la mortandat
de Barcelona, y que, en tal cas, també es necessari que
aquella descalificació d'en Lerroux en el Congrés se fassi
extensiva *á más señores*.

Salus populi, suprema lex.

Lo més assombrós del cas es que, davant d'unes aigües
impotables y de setantadós milions, certs diaris callin; no
s'ocupen en bé ni en mal de lo que diuen els tecnicos, respec-
te de la mala qualitat de l'aigua que compra l'Ajuntament y
de les víctimes que ocasiona.

¡Setantadós milions!

¿Ho enteneu, amables llegidors? Més clar, aigua, però
de Dos Rius, ¿eh...?

A. Z.

Aixamplen els horitzons

Amics: jo, avui, me sento inclinat a esser seriós. Tinc els meus motius, que espero que tots respectareu. A manca d'altre objecte pera la meva crònica, he determinat posar un comentari a un article d'en Ray Nyst.

Això es tan inusitat en mi, donades les meves senzilles

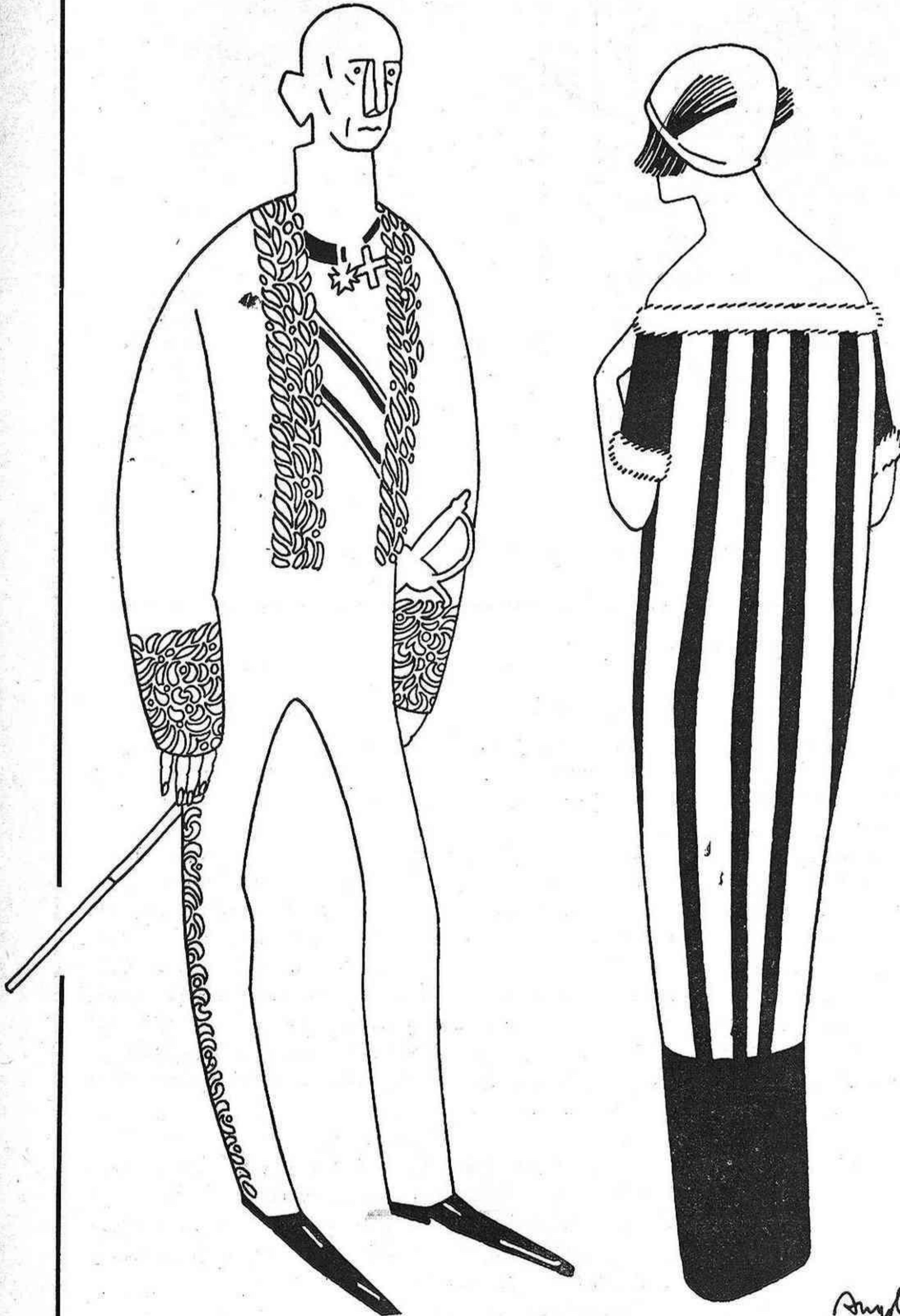
costums periodístiques, que'm cal oferirvos una explicació. Primerament, en Ray Nyst es un nom que jo no he pas vist cotisat com un valor entre'ls nostres erudits. Ell, no obstant, es prou car y sona d'una faisó tan armoniosa, que pot acreditar-me per sí sol. No ignoreu pas que l'home que no intercala, de tant en tant, noms com aquet en els seus escrits, careix quasi d'autoritat, y nosaltres ja n'estem tips de que'ns prenguin per incults y de que les nostres paraules se perdin

en el vuid. No importa que aqueix bon extranger, la nacionalitat del qual desconexim en absolut, per no estar versats en exòtiques terminologies, hagi sigut trobat en un follet de propaganda, un vulgar follet, escrit en dos idiomes, italià y francès, com qualsevol prospecte d'especific per curar mals incurables.

No sempre's tenen revistes doctes a mà, pera assimilar-se allò que més convingui al sosteniment de la reputació adquirida. El document ha arribat a nostra taula de treball també per un conducte no gens complicat ni gaire enorgullidor; ens l'ha dut el carter y, val a dirho d'una vegada, es una fulla de propaganda que'l «Mouvement Futuriste, dirigé par F. T. Marinetti», domiciliat a Milan, Cosso Venezia, 61, envia a dojo, pera sostenir les seves doctrines estètiques. Se tracta, perxò, d'un article insertat en la revista *La Belgique artistique et littéraire*.

¡Ah! Sense la sospita de que a casa teva hi hagués arribat, com a casa nostra, la fulla en qüestió, nosaltres hauriem callat gairebé tot lo que fins ara hem dit, ab el proposit de ferte creure que erem llegidors constants de *La Belgique artistique et littéraire*. Tu te'n hauries sentit content de saberho y nosaltres d'havertho dit, ab l'excusa d'un modest comentari.

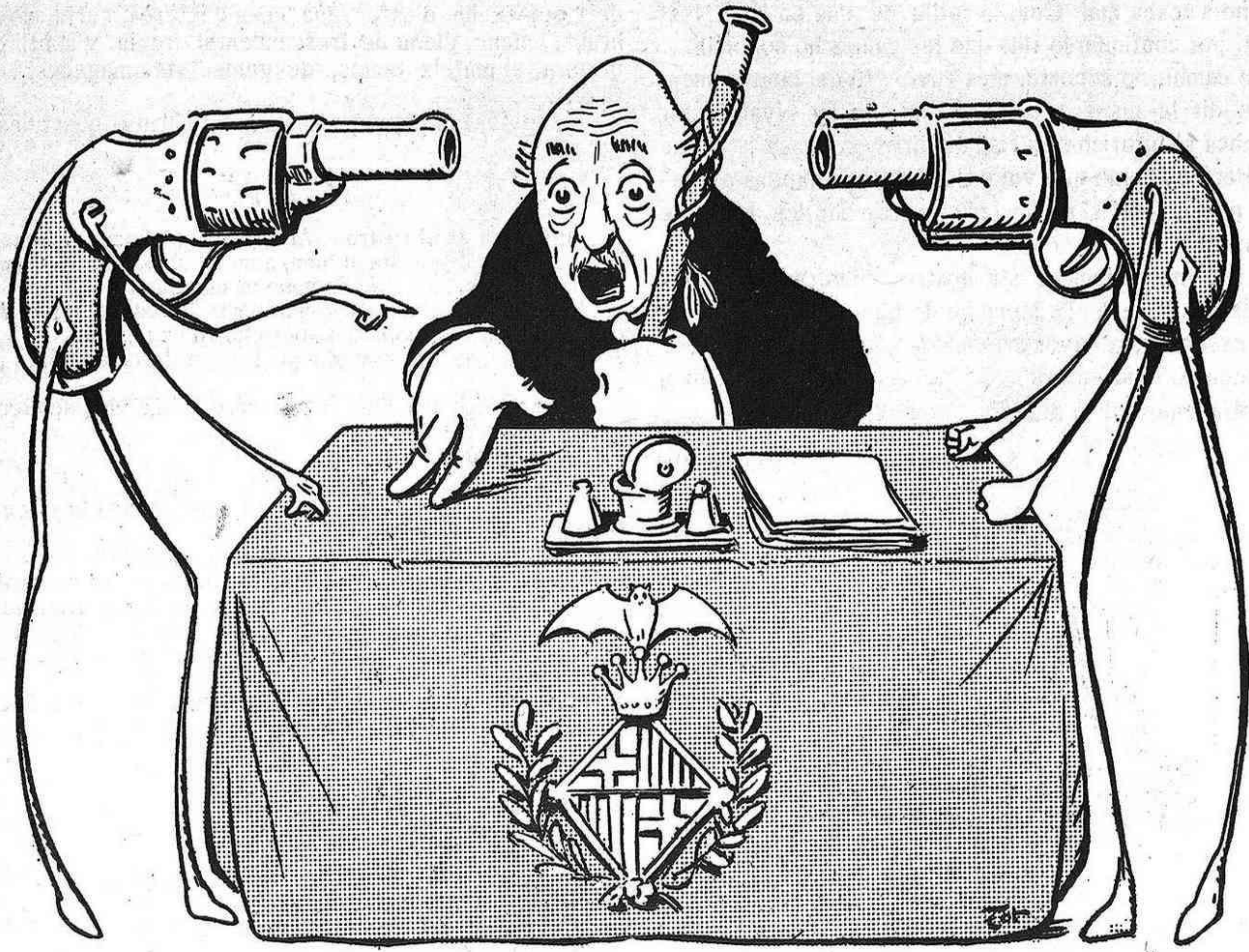
Aquí, encara, pera més confusió dels nostres envejosos, caldria confessar que aquesta mena d'articles crítics d'alta volada, com el que avui te dediquem, es costum que tinguin una introducció ampulosa y que en ella s'esmersi tot l'espai precís, pera que no'n resti a l'arribar al veritable fons de lo que's vol tractar. Si bé's mira, no d'altra manera s'ha fet

LA NOVA SENSACIONAL.

—¿Vostè, senyoreta, creu que tindran conseqüències aqueixes aproximacions de monarques ab republicans?

—Oh, jo... ¿Què li diré?... Això, segons lo que entenguin vostès per aproximacions, y lo que entenguin per conseqüències...

ELS APUROS D'UN ARCALDE

—¿Vol fer l'obsequi de firmarnos una credencial d'escombriaire?
—¿Què haig de fer?.. ¡Si m'ho demanen tan bé!..

el miracle de poder esmersar dues columnes de prosa sabia sobre una obra de la qual el critic no'n tenia res absolutament a dir.

En fi, amable llegidor, ha arribat el punt en que jo t'innovo de còm marxen, a Bèlgica, els afers artístics. Espera, que't citaré an en William Jelley, Umberts Boccini, Blanc Gamí, comentarista aquet, com jo mateix, y a l'inventor de l'escola y de la paraula «futurista»—la prioritat d'aquesta seria, lògicament, del nostre amic G. Alomar, si fos possible que les teories d'un català entre'ls catalans siguessin més aviat acreditades que les d'un estranger,—en Marinetti.

Si'm preguntessis per lo que signifiquen aquets noms, jo't respondria que són posats purament com a elements decoratius, ja que la serietat no seria conseguida per la meva ploma sense llur intervenció. Remarca que nosaltres copiem d'en Ray Nyst, y la responsabilitat y tot el merit que significa la coneixensa dels tals senyors es d'ell.

Altrament, jo no m'he proposat altra cosa que transcriureles aqueixes paraules d'en Ray Nyst:

«L'obra d'art es una síntesis d'un conjunt d'emocions. La representació d'un vas d'aigua sobre un plat no serà ja mai una obra d'art futurista.

»Ont la pintura corrent representarà una capsca de bombons de bateig, tancada damunt d'una taula, el futurista hi farà veure lo que hi hà en l'interior de la mateixa capsca y

les persones que rebran els bombons y la causa per que'ls reben, o sigui l'infant, y potser el casament del pare y de la mare, els personatges que han assistit al bateig y els cotxes, etz., etz. Tot això no's desenrotllarà pas dintre l'ordenació d'una escena, sinó segons un ritme que es difícil d'explicar. Afegim que tot lo que s'ha enumerat més amunt es ben poc (!). Pera ocupar la superficie per major número d'idees, de sensacions, l'artista no pintarà les coses accesories, sinó lo que sigui sols necessari pera evocarles. Després d'haver pintat la meitat d'una taula, ell atura la linia y deixa suposar que l'altra meitat es lo mateix. —¿Aont—di-reu vosaltres—atura la linia; es a mitja taula?— No, ell perllonga la seva ratlla fins que l'emoció la guii.

»Els futuristes volen representar lo vertiginós: el tren, les carreres d'automobils, l'aeroplà, la browning, etz.».

Ara, el nostre comentari a les paraules d'en Ray Nyst es senzillissim. Ens sentim aclaparats. Veiem la capsca de bombons, auriolada en cercles concentrics de milions de sers y de coses. Tot l'arbre geneologic, tota l'història d'una familia fins l'arca de Noè, dansant a l'entorn de la llaminadura.

Realment, això era insospitat per tots aquells que fa pocs anys encara copiaven a Llotja, ab devoció, la Venus de Milo, procurant acurar la *linia*, pera no desdibuixarli l'amaluc.

El jovent d'ara té més camp pera correr. Si hi hà *emoció*,

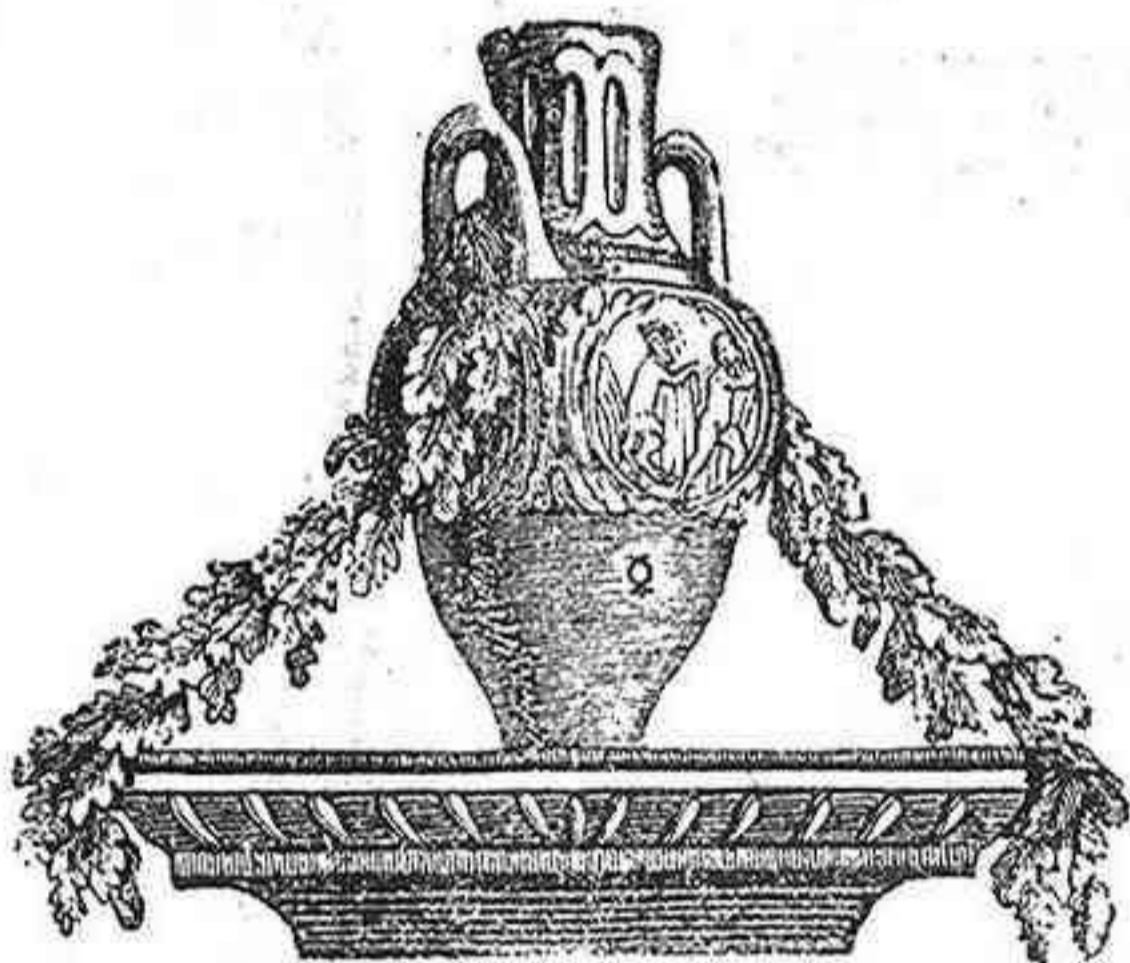
el camp no s'acaba mai. Com la ratlla de que en Ray Nyst ens parla, pot continuarse fins que les comes ho suportin.

Jo, en cambi, no suportó més aqueix tò del meu comentari. T'he dit la manera curiosa com en Ray Nyst, lector meu, explica el futurisme, a risc de dirte una cosa ja massa sabuda. Però un home que vol ésser seriós, s'exposa a que'l prenguin per pedant, si no declara francament les fonts de la seva inspiració.

Un crit d'encoratjament als nostres pintors no estaria per demés, aquí; però ells ja saben de quina manera s'ha de fer pera *ésser* sense haver *sigut*.

Qui pugui entendre, entengui. Me sembla que aquet final es bastant adequat al tò general d'aqueixa crònica.

P. BERTRANA

¡Oh, els «ecos»!

En Quimet Bartolí va ésser cridat a la direcció d'*El Nuevo Ideal*, per si volia encarregar-se de la secció d'«Ecos», la més llegida de totes les seccions del flamant periodich informatiu.

En Quimet Bartolí va acceptar-ho de bon grat, y lo primer que va fer, després d'acceptar, va ésser demanar diners a compte y comprar-se un barret nou, un coll fóra de moda y una corbata extra-plana.

Quan, havent sopat, en Quimet Bartolí's presentà, com cada vespre, a la penya del cafè, fou rebut pels seus bons amics, que ja estaven enterats de la nova, ab una ovació formidable, acordant-se, en principi, que aquella nit, entre tots, li pagarien el gasto.

Formaven la penya, els de costum: en Cuyas, estudiantet carabassejat en totes les assignatures de totes les facultats; en Ruipérez, aprenent de militar, a la conquesta sempre de concurrentes al cine; en Comamala, pintor de cates, regadores y gavies de lloro; en Lluís Balcells, autor inedit de cinc drames pera estrenar, y en Bernat Cirera, qui, per única distinció lluia en el dit xic una unglia de set centímetres. Total, cinc; cinc companys adictes; cinc amics incondicionals que's despreguèren tot seguit de deu centims cada un pera homenatjar degudament al nou encarregat de la brillant secció d'«Ecos» d'*El Nuevo Ideal*, y que aquella vetlla no tingueren inconvenient en dedicar tota la conversa a l'aconteixement que significava la tan soptada y merescudíssima elecció de l'ilustre company de penya, qui, per la seva part, no pogué menys de guardar la sincera ovació d'aquell vespre en un reconet del seu cor sensible.

Aquella mateixa nit, arribant a casa seva, en Quimet Bartolí va posarse a escriure la secció d'«Ecos». Se tractava del debut y era qüestió de lluir-se.

—¿De què parlaré?—se deia, ab la mà al front.—Això

dels «ecos» ha d'ésser una cosa d'interès, curta, nova, vibrant, amena, plena de trascendental ironia, y subtil descobridora, al mateix temps, de genialitats amagades... ¡Ja ho tinc!... —

Y, agafant la ploma, comensà a embrutar quartilles:

«Ecos»

«Juventud en el rostro... Alegría en el corazón... Alma generosa, siempre dispuesta al bien, aunque abandonada a sentimentalismos bohemios.... No en vano es estudiante.

Al comenzar el curso, compra sus libros de texto. Al otro día, un librero de viejo le da por ellos diez pesetas.

Por la noche, ha gastado ya los dos duros en flores para la amada.

Ese hombre, esa idea hecha carne, esa vida de eterno ensueño..., ese es Cuyás.

¡Viva Cuyás!»

«Paseando su varonil talante, hemos topado hoy, en plena Rambla a nuestro amigo Ruipérez.

Y ha contestado, amable, a nuestro saludo.

Su noble arrogancia y su elegante marcialidad recuerdan los gestos rítmicos de bélica emoción de César y Alejandro. La mano de nuestro amigo Ruipérez, al saludar militarmente, tiene exquisiteces de mano de héroe. De héroe futuro para nuestras decaídas glorias nacionales.

Para gloria suya sea verbo, en paz y en guerra, la célebre frase napoleónica: *Veni, vidi, vici.*»

«Comamala ha llegado de Palautordera.

Hoy le hemos estrechado la mano al embocar la calle de Perrot lo Lladre.

¿A qué iría allí, Comamala, con su aire de Apeles, su andar de Fidias, sus ojos de Miguel Angel y su nariz de Goya, pintado por él mismo? ¿A dar el último brochazo a su última tela?...

¿Chi lo sà?... ¡Silencio!

Bástenos saber que Comamala ha llegado de Palautordera.»

«El milagro se hará.

Y se hará muy pronto, por obra y gracia de ese joven autor —¡un niño aun!— que responde al nombre de Luis Balcells.

El va a resucitar nuestra difunta escena regional.

¿Qué hacen las empresas, que fingen ignorar que nuestro amigo trae el suero vivificador bajo el brazo, en forma de seis magníficos dramas inéditos?

¡Bien por Balcells, quien, a no tardar, dirá al Teatro Catalán lo que dijo Jesús a Lázaro: —Levántate y anda.»

«Cirera.

¿No os dice nada este apellido?

Naturalmente.

Ignorado, tanto de la plebe ruin, como de la farándula oligarca, Bernat Cirera vive una vida contemplativa por todo lo bello y todo lo exquisito.

Hasta en sus debilidades es señorial y distinguido, Cirera; le gusta el café sin azúcar. Los terrones los guarda para su gatita parda, que compró hace años a una portera de la Plaza de Tetuán.

A la gatita le ha puesto collar de seda azul ultramar y, por nombre, *Benplantada.*»

Cinc «ecos» justos, un pera cada amic de la penya del cafè.

L'endemà, al vespre, l'ovació dels companys de penya, an en Quimet Bartolí, va ésser doblement formidable.

Aquella nit li varen pagar dos cafès, un darrera l'altre.

Tots cinc amics s'havien tornat boigs d'alegría.

—¿Y els llegidors d'*El Nuevo Ideal*?—preguntaran vostès.

Els llegidors d'*El Nuevo Ideal* encara no s'hi han tornat, però van pel camí de tornarshi.

FRA NOI

¡POBRE "MASCOTA"!

Fa tot just dues setmanes se dedicava, en L'ESQUELLA, un record a les *feres* del Park, als óssos, entre elles. Al passar revista de les diversions gratuïtes, deia l'articulista, referintse als estadants de les gavies:

...hi hà uns óssos blancs, que no ballen, y uns de grisos, que sí...

Fresca la tinta ab que sigueren escrites les anteriors ratlles, la nova ens arriba de que la *Mascota*, l'ós de la col·lecció zoològica, tan conegut y apreciat de la quitxalla, acaba d'esser dissecat y col·locat al Museu Martorell.

No per tractarse d'una inofensiva bestiola deixa d'esser la seva mort altament dolorosa pels barcelonins, que havien arribat a professar a l'ós gris que ballava un afecte y una sollicitud comparables tan sols als que per l'Avi sent tothom.

—¿Y la *Mascota*?—preguntarà, encuriosida, la mainada que visita el Park.—¿Ont es la *Mascota*, que no la veig?—diran els nanos, contristits.

Si ronda els volts de la gavia algú que llegeixi els diaris, satisfarà la curiositat dels tendres visitants, que, a bon segur, reberan ab la notificació de la desgracia una impressió tan desagradable com la que, al coneixer-la, hem experimentat nosaltres, ciutadans ab plena possessió dels drets civils.

¿Quants seran els mortals, de dintre y fóra de Barcelona, que no s'hagin sentit còpresos davant la gracia, l'humilitat y la diligencia ab que obeïa la *Mascota* les ordres dels seus visitants? Model de sumissió, n'hi havia prou en fer a l'ós gris una senya, en mostrarli un bossí de pa; pera que saltironés, obrís graciosament la boca o dibuixés una còmica ganyota, tan bé com podria ferho una persona entenimentada, el més sabi y experimentat dels seus assidus admiradors.

Com l'Avi, el seu veí popularíssim, quina vida guardi el cel forses anys, se distingia la *Mascota* per la seva fam insaciable. Fos que anés la bestiola mal alimentada o que'ls aires y les humitats del Park li desvetlessin la carpanta, es lo cert que ni tots els llonguets del món, tots els cacauets y rosegons de pa, bastaven a aplacarli la gana. La Mort, gran nivelladora, haurà cuidat de posar frè a la voracitat de la *Mascota*; sense l'intervenció de la Parca, capas fora l'ós gris, que tan sobrepticiament ha passat a millor vida, de baixar un dia del socol y, sense respecte ni mirament de cap mena, cruspirse el pedestal que'l sosté.

Ha mort la *Mascota*, admiració de grans y petits. L'ós gris, que per un bossí de pa ballava, ha passat a millor vida. La tristesa, el dol, regnen en la gran familia de les feres municipals.

D'ara en avant no quedarà, als qui vulguin

PORTERS

—Sí, senyora; aquí ont me veu se'm considera el més bon porter d'Espanya.

—¡Cah! Millor porter que'l meu home, no ho crec. El meu home ho va esser tretze anys de cá'l *Cumillas*...

divertirse, més remei que assistir a les sessions de l'Ajuntament.

Després de la Mascota, són, els regidors, els únics que poden executar ab salero una tamborella a la vista d'un senzill llonguet.

XIMO

GLOSARI

DEL NATURAL

Abans d'ahir vàrem haver d'anar a rebre un barco, que arribava de l'Argentina, y allí a les sis del matí ens dirigirem cap al moll.

Com que era festa, allí en l'escullera's pot dir que no hi havia deu persones, y en aquella soletat vàrem presenciar el següent espectacle.

De primer vàrem veure venir una parella. Eren joves, y l'un a l'altre's deien coses a l'orella, y venien contents y rient.

Ella's va girar un moment, com si tingués alguna sospita; ell la va fer seguir més endavant, y a l'esser aprop d'un pilot de bales de cotó varen aturarse.

De darrera les bales va eixirne un home, va apropar-se a la parella, y, corrent a darrera del galan, li va donar una punyalada que'l va deixar en sec damunt de les lloses.

Allavores ella va cridar; allí hi havia un municipal y ni's va dignar girar el cap.

No solzament no'l va girar, sinó que va sortir un altre home, va lligar una pedra al coll an el mort y, ajudat pel de la punyalada, el varen agafar, el varen tirar al mar y varen fugir, passant a dues passes d'allí ont estava el municipal, que també va fer veure que no'ls veia.

D'allí se'n varen anar al kiosc, varen demanar dues copes de rom, varen convidar al municipal y el municipal les va acceptar...

Estaven fent una pel·lícula.

L'AIGUA MUNICIPAL

El nostre honorable Municipi's cuida de fer venir aigua. Molta aigua; com més aigua, millor.

Pera la netedat del poble, ho comprenem y fins ho aprofitem; però, si aquesta aigua té d'esser pera beure, ja es qüestió de protestarne ab totes les nostres forces.

El poble que té vi y beu aigua, no es digne de passar a l'història.

L'aigua natural s'ha fet pera'ls peixos, pera'ls anecs, pera les oques, pera les granotes, pera tots els animals

de ploma y pera la major part dels de pèl. L'aigua es una intermediaria pera anar a parar a una perfecció, a la perfecció del vi. L'aigua es pera femar la vinya, y ab el vi mai s'hi fema l'aigua, y si alguna volta, per atzar, la mare naturalesa ha volgut fer aquesta trafica, s'ha valgut dels taverners, que són la gent municipal de l'altre bando del líquid.

Direu que l'aigua no emborratxa; pitjor pel qui no s'ha emborratat. El vi pot fer mal, tots ho sabem. Tots ho hem probat, y el qui no ho ha probat es un ximple, perquè se'n anirà d'aquet món sense haver fet acatament a un dò de la naturalesa. El vi pot fer anar un xic de tort, però mai l'aigua farà anar de dret. El vi pot fer algun alcoholic, però l'aigua pot fer l'aiguafolic, el ser més insipid, més ensopit, més fluïa de sang y més tou de nervis que trepitja el nostre planeta.

Els bevedors d'aigua fan compassió. Són aquets homes serens, que van a parar a esperantistes, a vegetarians, a congressistes; aquets homes que la sang se'ls hi va tornant un safreig; que tenen linfa a tota pensió; que acaben tornantse protestants sense tenir alè de protestar; que han d'anar acompanyats d'un metge pera tenirlo aprop al caure en basca. Són els peixos de l'humanitat; els que, dels set pecats capitals, tenen el vuitè, que es no pecar, y el qui no peca an aquet món, no'ns inspira prou confiança.

En cambi, els nostres, els que protegim, els aimadors del bon vi, poden tenir els seus defectes, el tenir un caminar dubtós..., per exemple; l'acalorar-se, alguna volta; l'exagerar... l'actitut, el tenir gestos poc serens..., l'arribar a casa... precipitats... y escalfarse un xic les mans a les galtes de la propia..., el rompre un xic de terrissa...; però tot això, si be hi hà persones que ho trobarien censurable, comparat ab l'aiguament dels malhumorats de l'altre gremi, quasi direm que són ventatges.

Els aiguaders, per dirho en un mot, no beuen: tot lo més... se remullen. Els de l'aigua enamoren les dones; els del vi, s'hi casen. Els de l'aigua afinen la guitarra; els del vi, la toquen. Els primers guanyen els diners, y els segons, els gasten. Y no creiem que ningú dubti que val més gastarlos que guanyarlos.

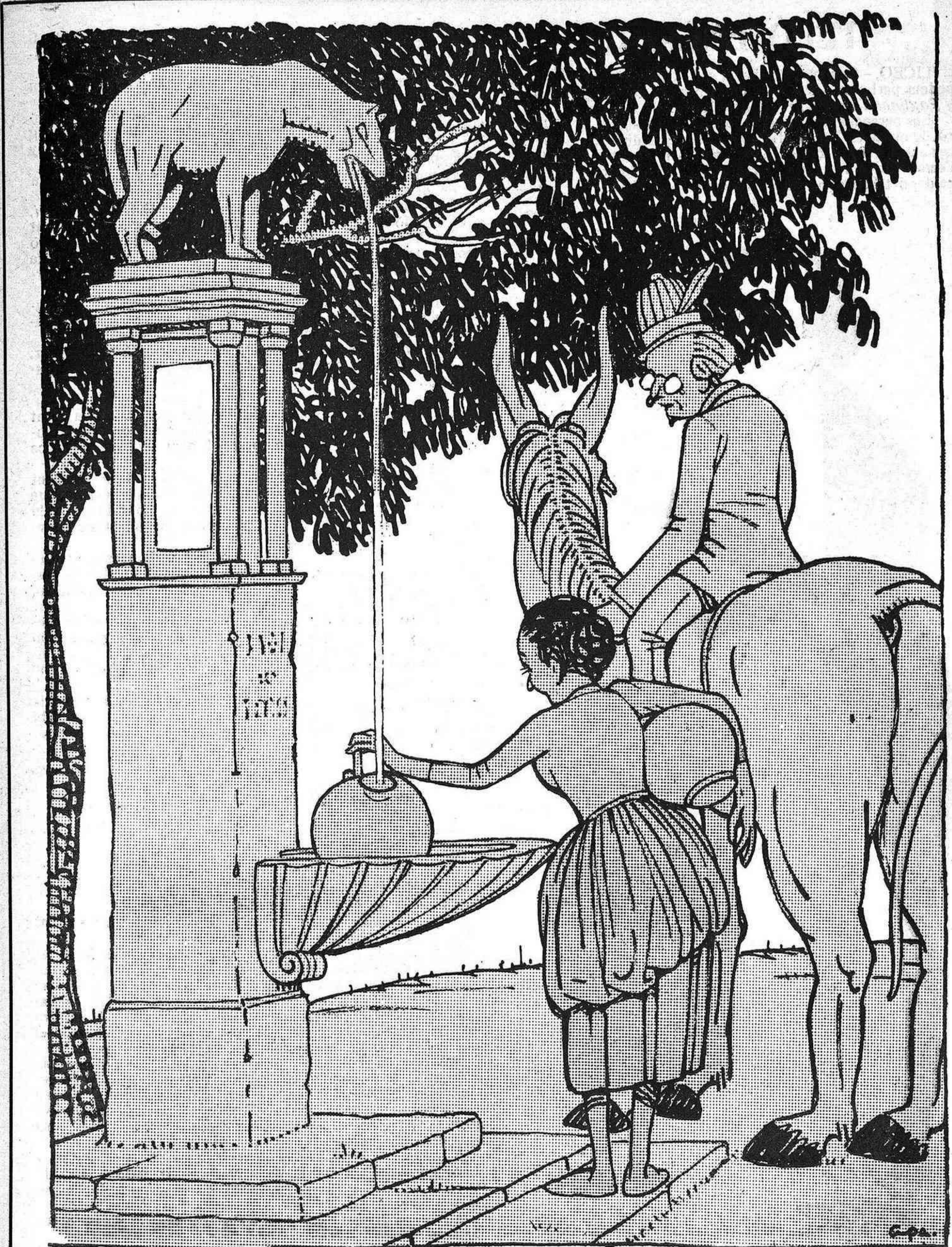
Tinguem compte, doncs, ab aquesta aigua que'ns vol portar l'Ajuntament.

Que no la beguem de Dos Rius y els regidors de dues botes.

Aiguaders y pagar el veure, seria massa.

XARAU

L'AIGUA

—Dispensi, noia... ¿Que es de Moncada o de Dos Rius?
—Soc del Papiol, pera servirlo.

TELÓ ENLAIRE

LICEO.—Com que, per haver sofert un petit apleixament, no podem parlar de *Gala Placidia*, donarem compte de *Rigoletto* y *Pagliacci*, cantats per en Titta Ruffo.

Les persones que no varen quedar convenses, ab *El barbero*, de qui es en Titta Ruffo, tingueren de rendirse davant del tercer acte de *Rigoletto*. En nostra vida hem sentit la *vendetta* ab l'emoció de la nit en que va cantar el colós bariton; no va descurar detall, ni com a actor, ni com a cantant, donant uns matissos

GALA PLACIDIA AL «LICEU»

Mestre Pahissa, autor de la música.

a la veu y una ombra tràgica al personatge, que impressionava. No fem esment de la veu, perque està reconeguda com la primera, en potencia y en hermosura.

Les ovacions que se li prodigaren al final de l'obra, foren aixordadores.

La senyoreta Llopart, fent grans esforços pera no passar desapercebuda al costat d'en Titta, però potser aquet mateix desitg va perjudicarla, donant estridencies en lloc de notes justes y curosament emitides.

El tenor Palmerosi, debutant, res; ab dir que no ha tornat a sortir, després de la nit de son debut, està dit tot.

Pera despedida, va cantarnos, en Titta Ruffo, *Pagliacci*, obra que, fóra del proleg, no la trobem d'extraordinari lluiment pera un bariton. Estigué en tota l'obra com sol estar ell, però com a actor va mostrarse també un colós, tant, que si en Titta Ruffo no fos un gran cantant, seria un tragic que podria posarse al costat dels grans mestres de l'escena.

El public va ferli una despedida tan carinyosa, que va veure's obligat a cantar el brindis de l'*Hamlet* y una cansoneta italiana, prometent a més, que cantaria una altra òpera ahir dijous.

Pera dimecres estava anunciada la primera de *Gala Placidia*, del nostre Pahissa, obra que abans d'estrenarse ja originà discussions.

ELDORADO.—La companyia d'en Villagómez ens ha donat a conèixer, darrerament, una xamosa obreta en dos actes, titulada *El nido de la paloma*, original d'un tal Josep Ramos Martín.

Lo millor de la comedia es el color local, molt brillantment pintat, y la nota de sentimental poesia, sobria y humana, que traspua de la major part de les escenes, algunes de les quals arriben a emocionar fonament ab procediments honrats y senzillissims.

Un autor més bregat en construccions dramàtiques, un comedigraf de més picardia, segurament n'hauria tret molt més partit, doncs l'argument, la sola idea-mare, intensa de sí mateixa, es capas de donar motiu a infinitat de trucs teatrals de segur efecte; però'l senyor Ramos—y li alabem el bon gust—s'ha contentat ab presentarnos la seva visió ab la mateixa ingenuïtat ab que la rebé allà al cor d'Asturies la seva retina, donantnos sincerament la nota exquisitament sentida, tal com la deuria recullir del natural.

Els discrets actors de la companyia Villagómez juguen els dos actes d'*El nido de la paloma* al voluntat y fè, distingintshi la major part dels homes y les senyores Molgosa y Alvarez Segura.

NOTES D'ART

FAYANS CATALÀ.—Tercera exposició de pintura y escultura de «Les Arts y els Artistes».

Aquesta manifestació d'art es, al nostre entendre, bastant fluixa, malgrat figurarhi algunes firmes acreditades.

La moda que s'ha establert, d'un quant temps ensà, de fer exposicions individuals, perjudica forsa a les manifestacions col·lectives. Cada artista envia an aquestes últimes les obres que menys li plauen, guardantse les millors pera quan fassi una exposició tot sol. Se tracta de sortir del compromís de la manera que's pot y de quedar bé ab els companys, sense *debilitar* el conjunt que cada hù, pel seu compte, pensa oferir al public.

Nosaltres no critiquem pas aquesta manera de pensar dels nostres artistes. Estan en el seu dret al fer lo que fan, y tal vegada sigui d'ells tota la raó. Cal dir, no obstant, que's nota, en les manifestacions dels grups y entitats artístiques, com un decandiment d'energies que produeix cert mal efecte, car sembla que acusi un retrocés.

Això que ara diem, ab motiu de l'exposició de «Les Arts y els Artistes», podriem dirho de la clausura, fa dies, en el «Saló Parés», de la societat «Artistic-Literaria», y altres més llunyanes que no recordem.

Ab tot, en lo que's veu al «Fayans Català», hi suren obres molt apreciades.

Cap autor se supera a sí mateix, ni cap tampoc ha despertat l'entusiasme dels veritables aficionats a la pintura. Entre moltes temptatives, més o menys afortunades, hi suren en Mir, en Feliu Elias y en Colom. Del primer no cal pas proposarse ferne

un elogi, ni ell segurament el cerca ab lo presentat. Hi hà en les dues teles les qualitats que més renom li han donat, però res de nou afegeixen a la reputació seva. Són més aviat unes targes d'atenció y res més. De l'Elias, com a trossos de pintures sòlides y acurades, no hi hà res que dir. Hi manca en elles, no obstant, aquella visió sintètica y aquell desembras de factura que tan alt renom li han conquerit com a caricaturista. En Colom progressa sens dubte; es l'unic que se li pot dir, això. La lluminositat de les seves teles y l'empast y finesa del colorit, són notables. Com que anuncia una pròxima exposició de les seves obres, serà qüestió d'esperar a judicarlo quan se'ns presenti de cos sencer.

En escultura sobressurt en Borrell Nicolau, si be es forsa interessant lo que exposa en Monegal. Tampoc aquí trobem res que'ns entusiasmi; però hi hà, indubtablement, una major forsa en la pintura, encara que, com a quantitat, sigui escassa aquesta secció.

En Labarta, Ivo Pascual y Torres García, pintors forsa remarcables, per aquesta vegada ens han deixat freds. No se'ls pot censurar — en Torres García tal vegada'n fora mereixedor, — però tampoc se'ls pot lloar, com nosaltres voldriem. Y fins una altra manifestació que sigui més nodrida en quantitat y en qualitat que es lo que desitjariem pel bon nom de «Les Arts y els Artistes».

ESQUELLOTS

EL dimars a la tarda hi hagué gran espectació en nostra ciutat. A la Rambla la gent s'agrupava, obstruint quasi per complert la circulació, enfront les pissarres dels periodics, ont se donava l'inversemblant noticia de que'l Rei havia cridat a Palau alguns prohoms republicans, entre ells l'Azcarate y en Melquiades Alvarez. Això era causa de variats comentaris. Alguns, estupefactes, negaven autenticitat a la nova; altres creien que'l Monarca anava a abdicar, posant el poder a mans de la Conjunció republicana-socialista. Altres, al revés, creien que era l'Alvarez y l'Azcarate que abjurarien de les idees republicanes pera esser ministres de la corona. Els reporters corrien seguint penyes y consultant personatges, pera reflexar després l'estat d'opinió pública. Dubtaven entre si encapsalar la secció ab el títol de *Alegria immensa* o *Dol nacional*. Especialment en les redaccions dels diaris republicans, els parers anaven dividits. Se creia ja en el possible adveniment d'una República moderada o en una afirmació de la monarquia per medi d'una virada democràtica.

Y els uns estaven molt alegres, y els altres un poc apesarat. N'hi havia que exclamaven «¡Ara més que mai!»; altres cridaven «¡Ja la tenim!»; y feien plans pera quan desempenyessin un carrec de confiança.

En això's va anar aclarint que sols eren l'Azcarate, en Cossio y en Cajal, que havien sigut cridats pel Rei, y que en Romanones assumia la responsabilitat de la consulta y que la justificava hàbilment, y les cares varen anar tornantse llargues. L'espectació, no obstant, continua.

De totes maneres, en Maura resulta xasquejat, y això ja es una alegria pera la major part dels barcelonins. El mateix Prat de la Riba's frega les mans de gust.

LA colonia alemanya ha convidat al nostre Batlle a un banquet que aquella dona en honor del kaiser.

El senyor Sostres ja's deu estar estudiant el brindis.

Entre altres coses, pensa dirlos:

— ¡Ditxosos vosaltres, oh, alemanys, que teniu kaiser... Nosaltres, ja ni kaiser tenim, perque no'ns queda cap diner a la kaissa.

ELS sports violents continuen en alsa.

Fins en els actes de més civilisme s'imposa la seva pràctica.

Diuenge mateix, sense anar més lluny, en el miting de les

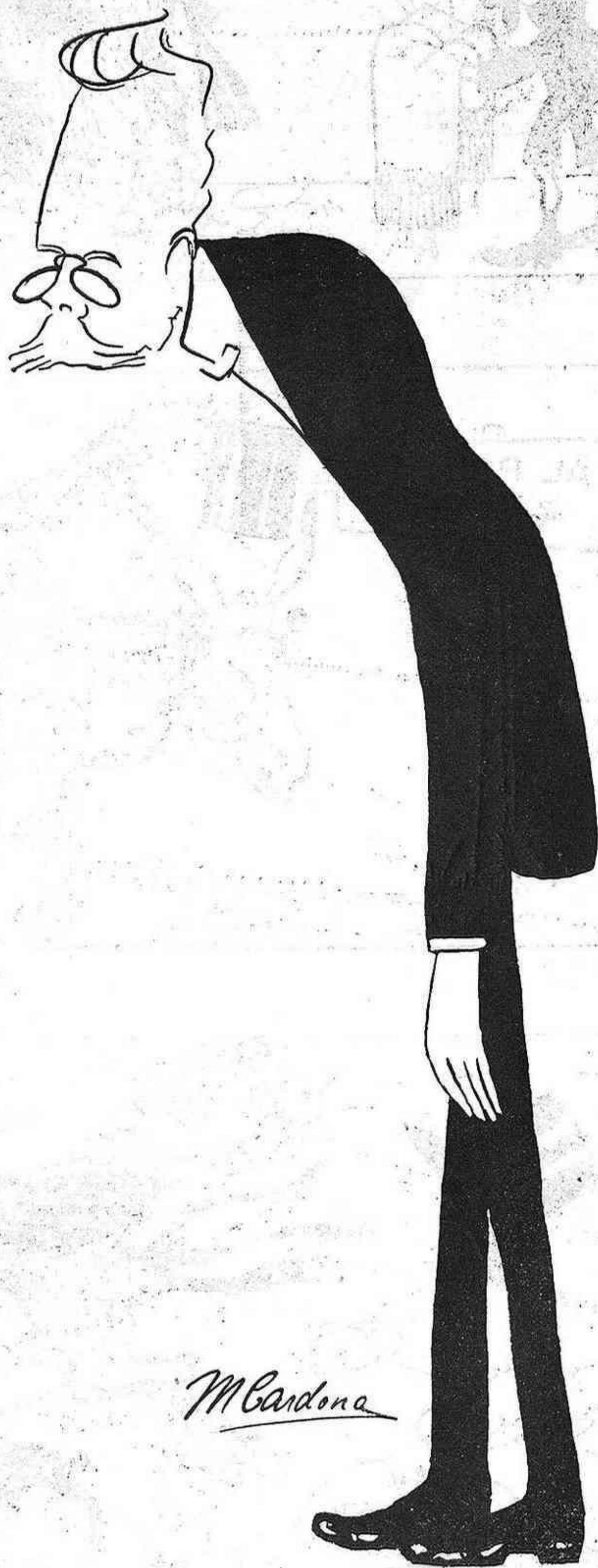
Joventuts Nacionalistes va haverhi un seguit de bofetades y cops de puny.

A la sortida, uns quants setmesons mauristes, que havien anat a pertorbar l'acte, ho comentaven ab certa efusió.

— ¿Què tal?... ¿Hi ha hagut entusiasme?

— Home, entusiasme no ho sé; però, de calor, juraria que sí que n'hi ha hagut..., perque n'hem sortit molts d'escalfats.

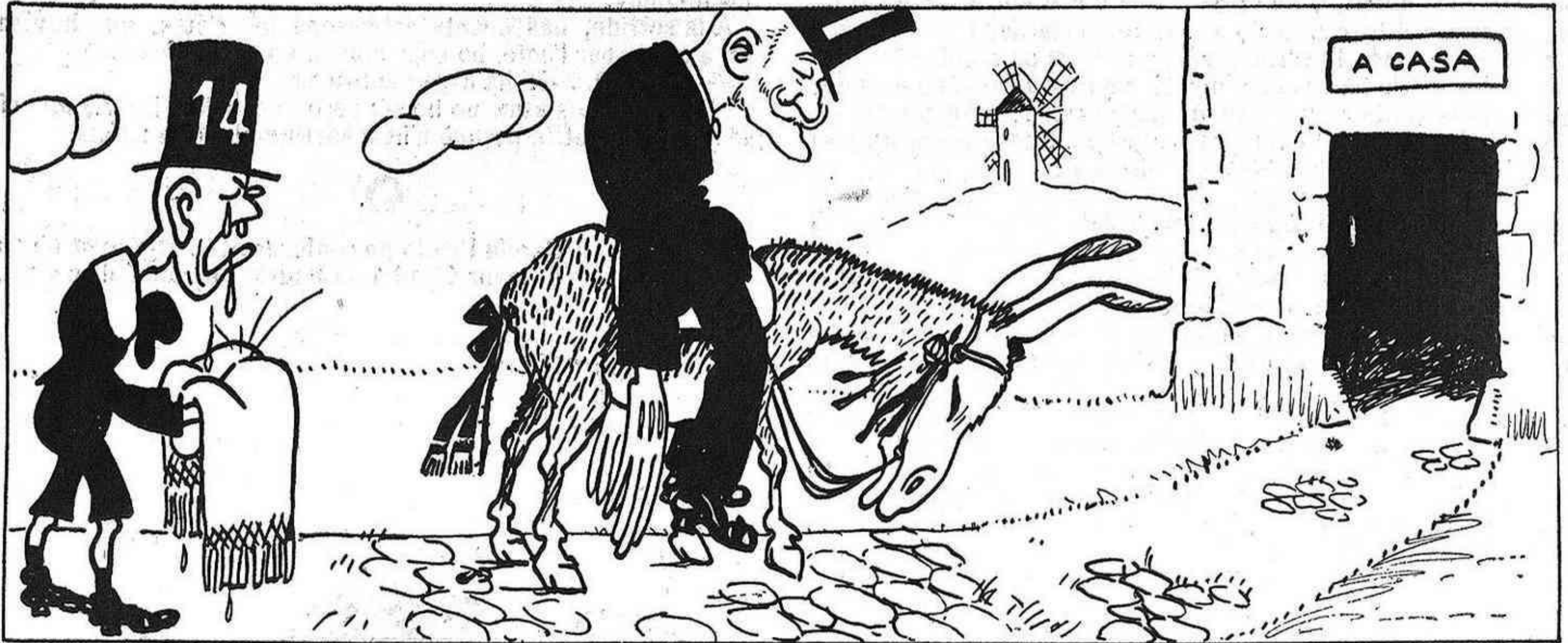
SE diu que en García Prieto ha conferenciat llargament ab en Cambó y que'l senyor Cambó no tindria escrupol d'acceptar,

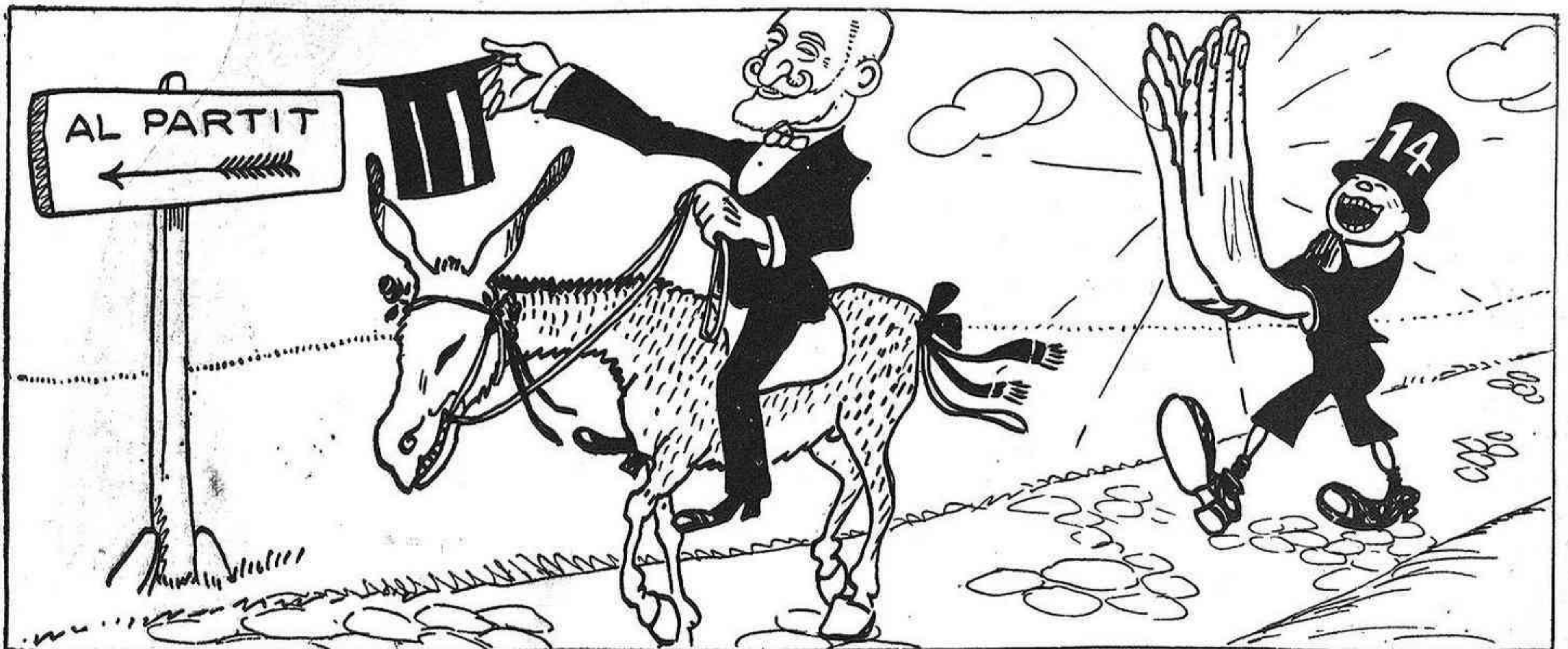
GALA PLACIDIA AL «LICEU»

Mestre Guimerà, autor de la tragedia.

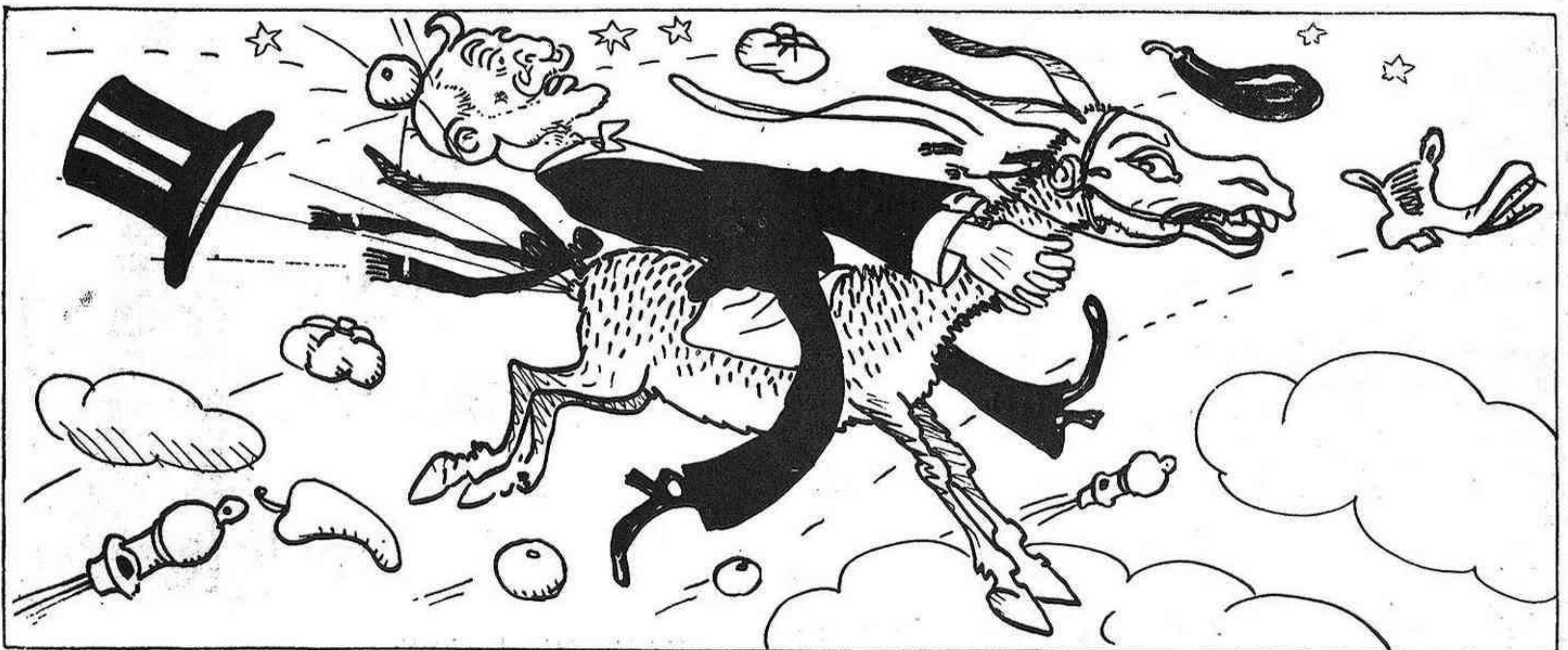
ELS TRES TOMS D'EN MAURA

El primer tom.

El segon tom.

¿El tercer tom?

en el cas que'l marquès d'Alhucemas presidís un govern, la cartera de Foment.

Tot es possible... Nosaltres no diríem que sí ni que no. Lo que podríem assegurar es que en Cambó no tornarà a cantar *Els Segadors* ni a festejar an en Maura. L'evolucionisme polític té d'admirable que un no sab mai aont arribarà. Fa com les bombes de gas: s'aixequen, marxen, baixen y cauen allí ont cauen.

CÒM quedem?

¿Podem o no podem beure aigua de Dos Rius?

Mentres el «Colegi de Metges» jura y perjura que la tal H₂O es una porqueria, l'«Academia de Medecina» afirma que es tan bona com qual-sevol altra.

¡Fieuvos dels sabís!

L'única cosa que's pot donar per certa, de tota certesa, es que, una vegada més, els doctors Xeringues han opinat que...

*el perro está rabioso
o no lo está.*

L'aplaudit dramaturg Avelí Artís s'ha donat de baixa del «Sindicat d'Autors Dramatics Catalans».

Vetaquí un autor que'ns resultarà, aviat, tan comic com dramatic.

Perquè això d'anunciar que abandona el «Sindicat», quan tothom sab que'l «Sindicat» ja fa dies que es a can PiStraus, no ens negarà, l'amic Artís, que es xisto digne d'en Tristan Bernard. Un xisto subtilíssim y fi, com aquell altre de la magna reforma anunciada per *El Teatre Català*, un periodic que fins avui havia donat els números tallats y cusits, y diu que d'ara endavant els donarà sense cusir y sense tallar.

Felicitem als llegidors de la revista teatral per la reforma, com felicitem a l'Artís per la seva justa y oportuna determinació.

EN Francisquet, profeta.

Ja fa alguns dies, en Cambó, a l'esser interviuat per un dels nostres diaraires, va dir que «el Règim no tardaria a donar la batalla a la Revolució».

Y, efectivament, l'ha endevinada.

Dimars mateix l'Azcarate y el Rei partien pinyons a Palau.

Que es tant com presentar batalla a la revolució...

Y clavar, de passada, un clatellot an en Maura y als seus *afines* més o menys incondicionals.

LA qüestió de les parades d'automobils ha portat y està portant seriosos disgustos al *seno* de la comissió regidora.

Es extrany que's disgustin per les parades.

Es extrany, perquè està probat que'ls *vehículos de la burguesia* donen més disgustos quan corren que quan estan parats.

¡En marxa, els haurien de preocupar, els automobils, als nostres benemerits regidors!

SIC *transit gloria mundi!*

Se recorden d'aquells cèlebres esparvers que, temps enra, prenent a Barcelona per camp d'operacions y el cimbori de la catedral per refugi, eren el terror dels colomars veïns y arrencaren un crit d'alarma a la «Colombòfila»?

¡Doncs, compadèixinlos!

Aquell vol de feréstegues bestioles se veu que, al capdevall, se reduïa a una parella fugitiva o despatriada, a un matrimoni

COLEGIALES

—¿Sabs, l'hermana Genoveva?... M'ha renyat perquè aquest Carnaval vull anar a un ball de disfresses.

—¿Y tu què li has dit?

—Jo li he dit: ¡Ai ai, vostès be hi van tot l'any, de disfresses!

més o menys llegitim, el qual, desconexedor de la perfidia ciutadana, va deixarse cassar, innocentement, al campanar del Pi.

Avui, la desdixada parella, s'ofereix als ulls dels vianants dins d'un aparador del carrer de *Fernando*, artísticament dissecada y esperant el seu lloc definitiu en el Museu Zoològic Municipal.

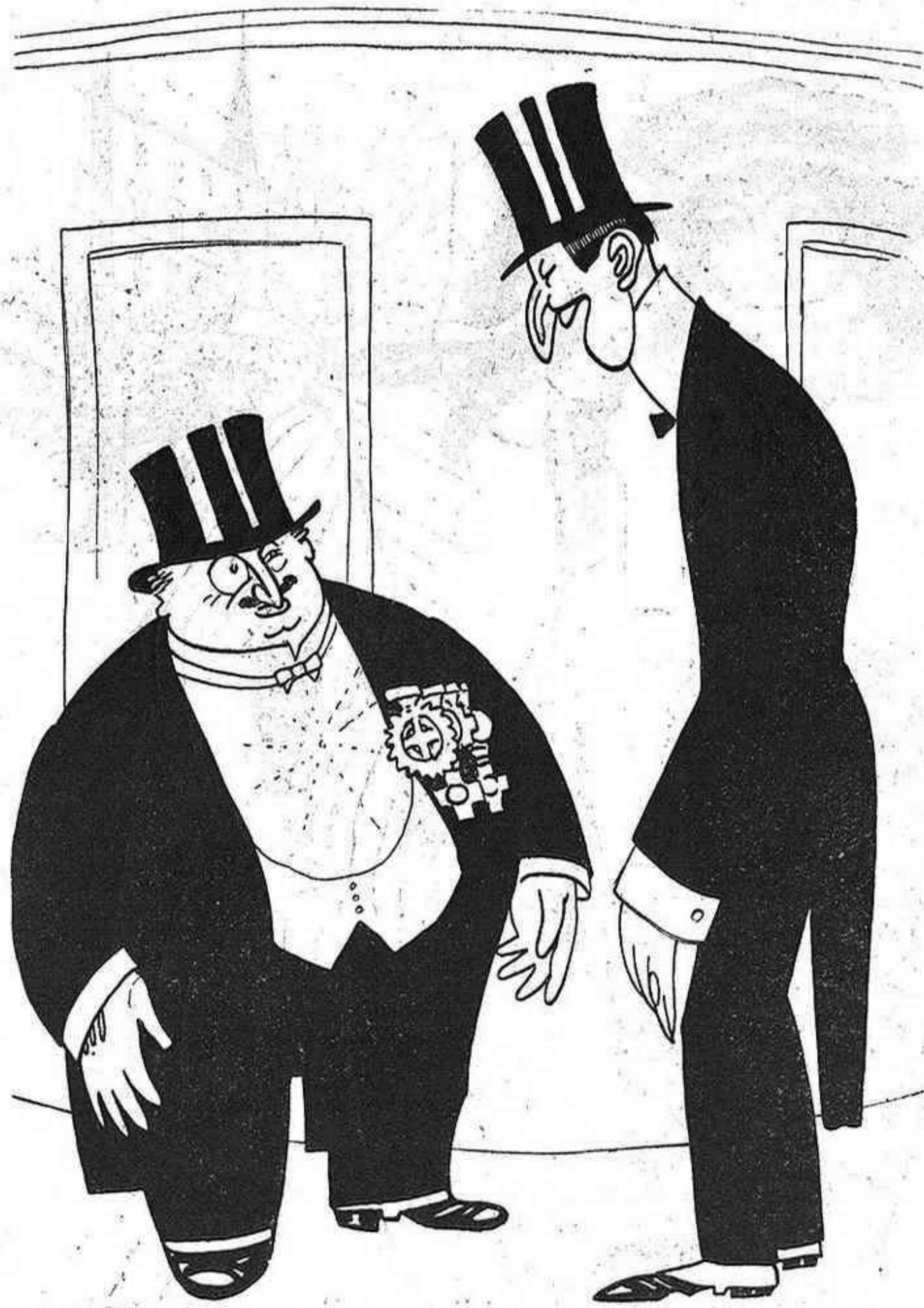
¡Pau als caiguts!

No poden queixarse l'Espanya lliberal y l'Europa culta, de les atencions que Barcelona prodiga als forasters que la visiten.

Els innombrables obsequis y, sobre tot, els suculents esmorzars y els dinars esplendits que per particulars y corporacions han sigut oferts, aquets dies, al senyor García Prieto, són una prova més de la nostra afirmació.

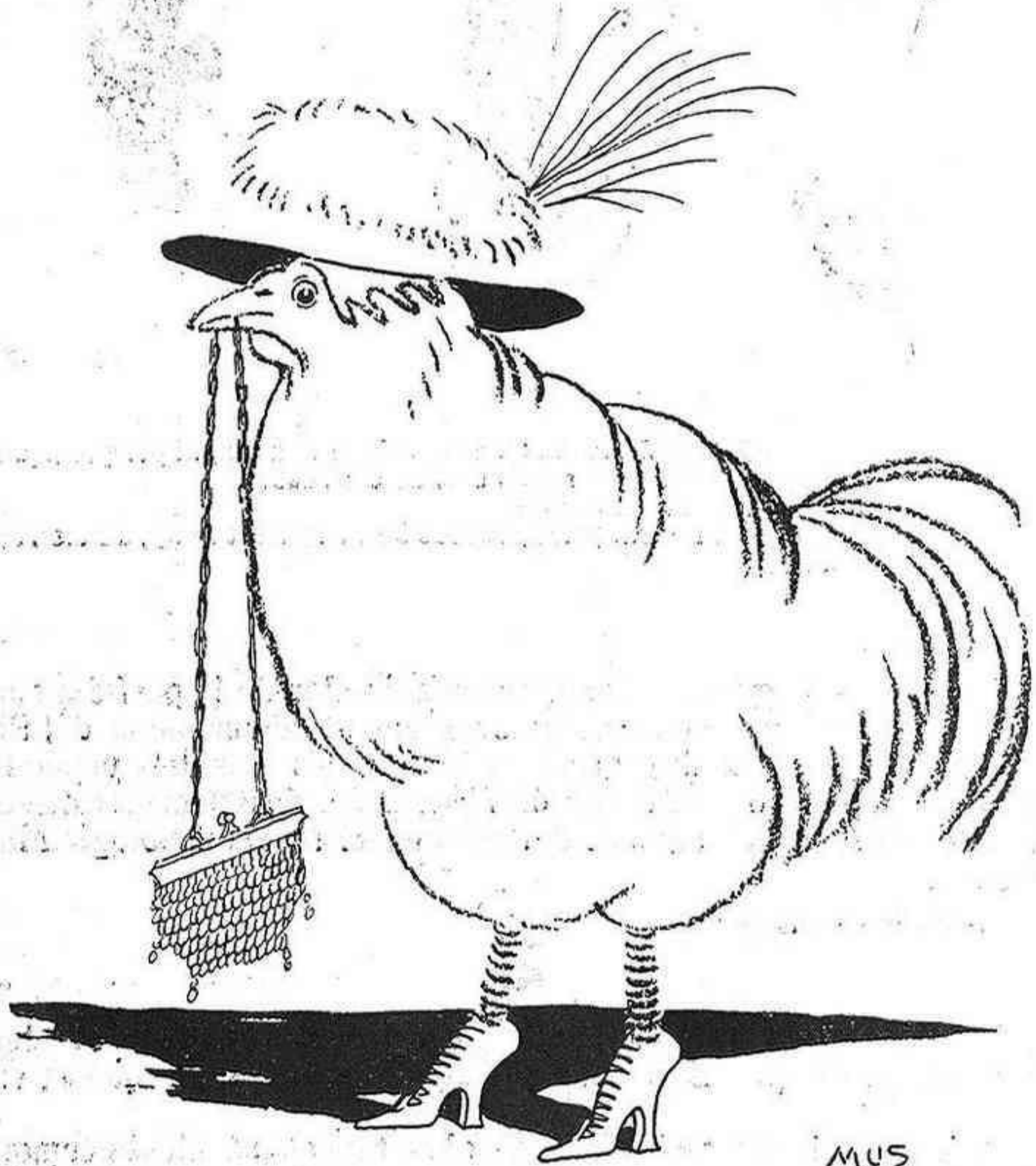
Tan rumbosos són els barcelonins ab els seus amables visi-

OP'554

AL «LICEU»

—¿Ont vas tan y tan mudat?
—Home, si no hi anem avui, ni mai. ¡Es una representació de Gala... Placidia!

FIGURÍ 1913

Un vestit original que adoptaran moltes «polles» en el proxím Carnaval.

tants, que aquets, pera quedar bé, després d'anunciar la seva visita, no han de fer més que posarse a la butxaca uns quants signes d'admiració...
Y un pot de magnesia.

COSSES del Municipi.

Després de tants mesos de parlarse d'ell, el dictamen referent a les atraccions del «Saturno Park» continua encara damunt la taula.

Si, aixís com se tracta d'un dictamen, se tractés d'una plata de *sandwichs*, ben segur que no s'hi estaria tant temps, damunt la taula.

¿No'ls sembla?

VORA la mar de Layetania, un dia, els molts amics d'un hom que ho mereixia varen tractar de ferli un monument. Hi hagué concurs, l'art verdader s'hi llença y s'arma bronca, per la recompensa, el favor disputantse ab el talent.

UN cas com un cabas.

¡Quinze dies ha tardat, la Delegació d'Hisenda, en pagar els premis extraordinaris de la rifa de Nadal!

¿De què's queixen?

Els jugadors a la Nacional ¿no són entusiastes per la rifa?

Doncs, ¡rifada doble!

Com més rifats, més satisfets haurien de mostrarse.

AL carrer de la Diputació, un automòbil va atropellar, diumenge, a tres dònnes d'una sola topada.

¡Y encara ens queixarem, quan aixafen a un sol individu!

¡Si, en comparació d'aqueix accident, es una carícia!

L'automòbil duia el número 1,047.

Aquet 1,047 deu esser el número de persones que encara li falten atropellar d'aquí que hagi complert dignament la seva missió a la terra.

UN fulano, llegint el diari:

—«En l'express d'ahir va arribar de Madrid el director dels ferrocarrils de M. Z. A., senyor Maristany».—

Comentari del fulano:

—¿Ah, en Maristany també và en tren?... Aixís digueu que no es tan perillós com això, el viatjar en ferrocarril...

UNA criada intenta col·locarse en una casa que li han recomanat.

La senyora:—¿Que fa molt, que serveix, vostè?

La criada:—Tres mesos.

—¿Y no porta cap certificat de bona conducta?

—Sí, senyora... En porto quaranta dos, y tots de primera.

Calendaris pera 1913.

S'han rebut, en la nostra redacció, mostres dels bonics calendaris publicats per les següents cases:

J. Uriach y C.^a.—Barcelona.

«Victoria», Fàbrica de galetes de Josep Creus Selva.—Barcelona.

«Relleus», de Basa y Pagés.—Barcelona.

«Carteles y Envases Metálicos», de Hijos de G. Bertrán.—Barcelona.

«Farmacia y Laboratorio», del doctor Escrivà.

«Imprenta Elzeviriana», de Borràs, Mestres y C.^a

«Establecimiento Tipolitográfico», de Josep Ortega.—Valencia.

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20

Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

ANUNCI

Obra nova d'en **SANTIAGO RUSIÑOL**

L'Illa de la Calma

Esplèndida edició impresa sobre paper de fil marca Guarro

Un volum de 284 planes: Ptes. 4

NAPOLEON

en la Guerra y en la Paz
Cien anécdotas famosas de
BONAPARTE

Un tomo Ptas. 1

HAZAÑAS DE FANTOMAS

EL GENIO DEL CRIMEN

Un tomo Ptas. 1

TAPES

Tapes soles. Ptes. 2'50
id. y encuadernació „ 3'50

Les dues obres de més exit de la temporada teatral
SANTIAGO RUSIÑOL

EL TRIOMF DE LA CARN

Preu: UNA PESSETA

JOSEP BURGAS

Els segadors de Polònia

Preu: 2 rals

OBRA NOVA

A. ROVIRA Y VIRGILI

Historia dels moviments nacionalistes

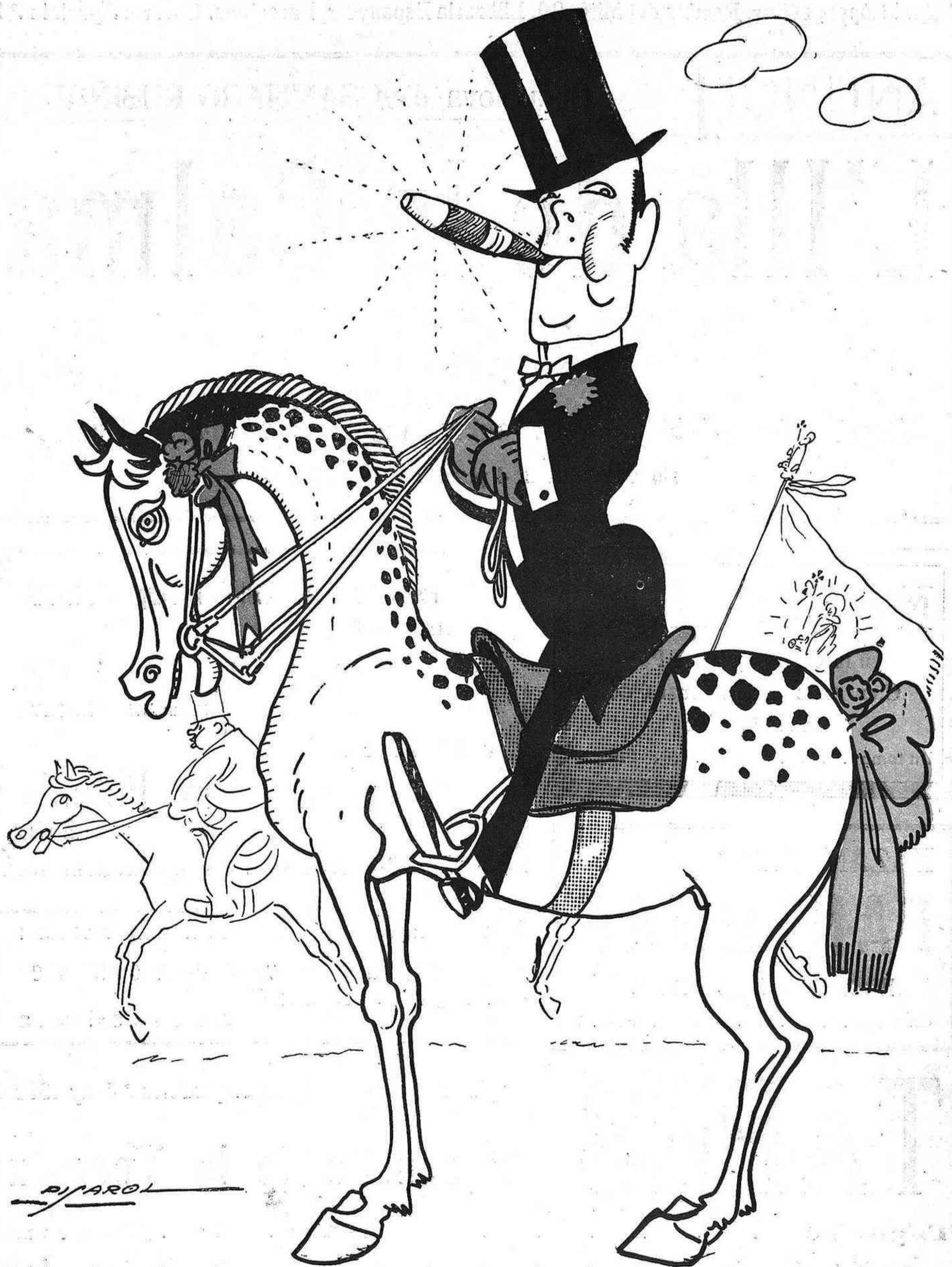
Proleg de P. COROMINAS

Un volum en 8.^u: Ptes. 3

ab planxes daurades pera enquadernar l'any 1912 de

L'Esquella de la Torratxa

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuo o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés, un ral pera certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

S. M. EL COTXER, HEROE DEL DIA

—Arriba, «Careto»..., ¡y que Sant Antoni ens guardi de pendre mal!